

7. Carroll L. Kryon – Alchemy of the Human Spirit (A guide to Human Transition into the New Age. The Kryon Writings, Inc., 1995. 376 p.
8. Carroll L. Kryon – the End Times (New information for personal peace). The Kryon Writings, Inc., 1993. 172 p.
9. Roberts J. The Way Toward Health. A Seth Book. San Rafael, California: Amber-Allen Publishing, 1997. 392 p.
10. Roberts J. Seth Speaks: The Eternal Validity of the Soul. Amber-Allen Publishing, 1994. 480 p.
11. Burke K. A Rhetoric of Motives. Berkley: University of California Press, 1969. 365 p.

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.12.22>

ВПЛИВ ТЕМПУ НА ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЇ МОВЛЕННЯ КАНАДЦІВ

THE INFLUENCE OF TEMPO ON THE SPEECH PROSODY OF CANADIANS

Русавська О.О.,

*orcid.org/0000-0003-1513-1540**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри англійської мови № 2**Національного університету «Одеська морська академія»*

У фокусі пропонованого дослідження перебуває канадський варіант англійської мови та особливості його просодичної системи. Мова відбиває відмінності поведінки національних груп і їхні прагнення відокремитися одна від одної, тому природно, що з'являються мовні варіанти. Варіанти існують у всіх мовах, тому вивчення мови є іноді більш складним завданням, ніж видавалося спочатку. Лінгвісти вже давно звернули увагу на те, що мова зберігає свої ідентичні риси лише в певній частині території поширення й лише за певних умов.

У сучасних лінгвістичних розвідках традиційно приділяється увага вивченню британського або американського варіантів англійської мови. Проте своєрідність канадського варіанта, насамперед його просодичні особливості, ще не були в центрі інтересів вітчизняних лінгвістів. Перша половина ХХ століття викликала появу особливого канадського національного характеру й особливої канадської мови, незважаючи на однаково сильний вплив з боку як американської, так і британської англійської.

Серед канадських лінгвістів усе вагомішою стає точка зору на СпЕ як на особливий національний варіант англійської мови.

Вітчизняні лінгвісти визнають за канадською англійською статус самостійної англійської мови й відмічають, що канадська англійська – це не суміш британської з американською. Вона існує сама по собі й зобов'язана своїм існуванням канадцям, які зробили її такою, як вона є. Саме в сукупності різноваріантних особливостей, що проявляються в англійській мові Канади, й полягає її унікальність.

СпЕ – це національний варіант англійської мови, що має свої особливі структурні риси – власний варіант літературної мови, в основі якої лежить місцева норма, територіальні діалекти – повсякденна розмовна мова. СпЕ становить сплав елементів американської, британської та канадської мов. До його складу входить власний варіант літературної норми та регіональні особливості.

Згідно з метою та завданням дослідження, проведено комплексне інструментальне дослідження темпоральних особливостей мовлення з трьох регіонів Канади – провінцій Британська Колумбія, Саскачеван та острова Принца Едуарда.

Отримані в процесі інструментального дослідження результати дали змогу виявити варіативні темпоральні характеристики, зумовлені інтегративною дією як територіальних, так і гендерних чинників. Отже, темпоральні характеристики мовлення можна вважати одним із ознакових параметрів ідентифікації соціально-територіальних типів канадської вимови, а в більш широкому аспекті темп мовлення може бути маркером територіальної належності мовця.

Ключові слова: канадська англійська мова, національний варіант, американський, британський, регіональні особливості, просодичний характер.

In the focus of our investigation lies Canadian variant of English and its prosodic peculiarities.

The language reflects different behavior of national groups and their longing for separation from one another and naturally language variants come to existence. Variants exist in all languages and their study becomes more difficult than it seems. Linguists long ago paid attention to the fact that language preserve their identical features on a definite territory of extension and only under definite conditions.

Modern linguistic studios pay attention to the study of British and American variants of English. While the unique character of Canadian English, especially its prosodic peculiarities hasn't yet been the keen study of native linguists. The beginning of the XX-th century brought to existence the peculiar Canadian national character and Canadian English language, in spite of the fact that it was much influenced by both American and British English.

Canadian linguists treat CnE as a peculiar national variant, which has its unique features. Native linguists admit that Canadian English has an independent status and that CnE is not an interaction of British and American language. It exists on its own and its existence is due to Canadians who made it as it is now. Its unique character is in the interaction of various peculiarities, which can be revealed in the English language of Canada – literary language variant, on the basis of which local norm and territorial dialects lie.

According to the aim and task of the paper a complex instrumental investigation was provided. It allowed to reveal the diverse temporal characteristics which are conditioned by integral variety of both territorial and gender features. Thus, temporal parameters of speech may be considered characteristic means capable identifying socio-territorial types of Canadian English pronunciation and moreover in wider aspect tempo may serve as a markers of territorial belonging of the speaker.

Key words: Canadian English, national variant, American, English, regional peculiarities, prosodic characteristics.

Постановка проблеми. У сучасних лінгвістичних розвідках традиційно приділяється увага вивченню британського або американського варіантів англійської мови. Проте своєрідність канадського варіанта, насамперед його просодичні особливості, ще не були в центрі інтересів вітчизняних лінгвістів.

У Канаді в результаті тривалої історичної взаємодії британського й американського стандартів склалася своя особлива норма, яка більше не є ані американською, ані британською. Наявність своєрідного, специфічного просодичного оформлення мовлення канадців свідчить про дивергентні характеристики канадського національного стандарту в парадигмі національних варіантів полінаціональної англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Учені по-різному визначають соціолінгвістичний статус канадської англійської (CnE).

Так, Д. Брозович, а спочатку й А.Д. Швейцер не визнавали її особливим варіантом, зараховуючи до специфічних мовних «зон», – ареалам без «чіткої диференціації, де схрещуються різні особливості варіантів» [3, с. 38], оскільки в ній («зоні») «англійська мова проявляє надзвичайно мало своїх власних розпізнавальних рис і водночас зазнає тиску з боку як британського, так й американського варіантів із явною перевагою рис останнього» [6, с. 18]. Але вже в 1976 р. А.Д. Швейцер писав про «канадський варіант англійської мови, що наближається за своїми відмінними ознаками до американського варіанта» [7, с. 218].

На думку Е. Партриджа, канадці мають досить чіткий різновид (variety) англійської мови, який значно більше відрізняється від різновиду Великої Британії, ніж англійська мова австралійців [9, с. 64].

У попередньому дослідженні [4] ми погодилися з думкою У. Ейвіса, який відзначає, що англійська мова Канади є сплавом (blend) мов Америки й Англії, до якого додалося багато специфічних ознак, запозичених із французької мови, і це помітно проявляється на рівні просодії.

Разом із тим серед канадських лінгвістів усе вагомішою стає точка зору на CnE як на особливий національний варіант англійської мови [10]. Першим про самотутній характер канадської англійської заговорив Ф. Прістлі [11], який писав про те, що «перша половина ХХ століття викликала появу особливого канадського національного характеру й особливої канадської мови», незважаючи на однаково сильний вплив з боку як американської, так і британської англійської.

Вітчизняні лінгвісти Н. Биховець, В. Скібіна визнають за канадською англійською статус самостійної англійської мови й відмічають, що канадська англійська – це не суміш британської з американською. Вона існує сама по собі й зобов'язана своїм існуванням канадцам, які зробили її такою, як вона є. Саме в сукупності різноваріантних особливостей, що проявляються в англійській мові Канади, й полягає її унікальність [2; 5].

Більш широко CnE трактує Н. Биховець [2, с. 15–16], яка розглядає її як національний варіант англійської мови, що має свої особливі структурні риси (власний варіант літературної мови, в основі якої лежить місцева норма, територіальні діалекти – повсякденна розмовна мова).

Уважаємо, що канадський національний варіант англійської мови (CnE) є різновидом, який має власні структурні риси. До його складу входить власний варіант літературної мови, в основі якого лежить місцева мовна норма, розповсюджувана через систему освіти й засоби масової інформації навіть на ті частини території Канади, які відрізнялися локальною своєрідністю мовлення, близького до діалектного статусу [4].

Постановка завдання. Метою пропонованого дослідження є визначення особливостей темпоральної організації мовлення канадців. Основне завдання полягає у виокремленні трьох регіонів Канади – провінцій Британська Колумбія, Саскачеван та острова Принца Едуарда – і вивченні просодичних особливостей (насамперед темпу та паузації) мовлення представників зазначених регіонів.

Авторка статті вже робила спробу дослідити мовлення представників тих регіонів, де англійська мова є найбільш розповсюдженою, а мовлення представників вищезазначених регіонів ще не було об'єктом дослідження.

Матеріалом дослідження слугували 48 фрагментів квазіспонтанного мовлення 6 канадців (по два представники з кожного регіону).

Виклад основного матеріалу. Вітчизняні фонетисти А. Багмут, О. Іщенко, Т. Бровченко визначають темп як тривалість мовного сегмента.

З іншого боку, темп мовлення визначають як швидкість мовлення, яке вимірюють кількістю тих або інших мовних сегментів за одиницю часу (М. Олійник, В. Берковец, Р. Гриффітс).

Проблема аналізу темпу мовлення полягає в тому, що воно становить складну єдність не тільки біологічних, а й соціальних (гендерних) характеристик. Крім того, темпоральні характеристики регіонального мовлення здебільшого зазнають індивідуального варіювання [8].

У дослідженні ми дотримуємося методики інструментального дослідження, в якому темпоральні характеристики розглядаються з урахуванням таких параметрів:

- тривалість усіх синтагм (у мс);
- кількість складів у всіх синтагмах;
- кількість складів у синтагмі;
- середня тривалість складу в синтагмі (СТС) (у мс);
- коефіцієнт паузації (Кр);

А. Антіпова відмічає, що, чим вищим є показник середньої тривалості складу (СТС), тип повільнішим виявляється темп мовлення [1].

Аналіз величини середньої тривалості складу (СТС) у територіальних групах дає змогу зробити висновок, що в квазіспонтанному мовленні темп артикуляції інформантів із Британської Колумбії

варіює від 257 мс у чоловічому мовленні до 215 мс – у жіночому. У мовленні мешканців острова Принца Едуарда, і в жіночому, і в чоловічому, темп артикуляції швидкий (209 мс і 210 мс відповідно (таблиця 1)).

Зіставлення показників середньої тривалості складу за трьома територіальними групами показує, що швидкий темп превалює в мовленні інформантів із провінції Британська Колумбія, у мовленні інформантів із двох інших провінцій темп мовлення повільний. Найповільніший темп зафіксовано в мовленні мешканців зі Саскачевану. У мовленні чоловіків і жінок з острова Принца Едуарда показники темпу суттєву не відрізняються, як майже й у мовленні представників гендерних груп у провінції Саскачеван.

У чоловічій групі інформантів найвищий темп артикуляції в мовленні мешканців провінції Британська Колумбія (257 мс); у жіночій групі найвищий темп демонструють також мешканки Британської Колумбії.

Однак загальне враження прискореного, уповільненого або нормального темпу пов'язане не тільки із середньою тривалістю складу, а й із паузальною насиченістю мовлення. Тому наступним етапом дослідження стало обчислення коефіцієнта паузації та середньопаузальної тривалості (таблиця 2).

Як показано в таблиці 2, найбільш паузально насиченим є мовлення мешканців з острова Принца Едуарда (1,253 відн. од. у чоловічому мовленні → 1,23 відн. од. у жіночому мовленні), найменш паузально насиченим виявилось мовлення інформантів із провінції Британська Колумбія (1,18 відн. од.). Серед гендерних груп інформанти-чоловіки, на відміну від жінок, демонструють меншу паузальну насиченість. У мовленні чоловіків із Британської Колумбії коефіцієнт

Таблиця 1

Показники середньої тривалості складу в трьох регіонах Канади (в мс)

Регіон	Чоловіки	Жінки	Середнє по групі
Британська Колумбія	257	215	236
Саскачеван	214	217	215,5
Острів Принца Едуарда	209	210	209,5

Таблиця 2

Коефіцієнт паузації в мовленні представників трьох регіонів Канади

Інформанти	Коефіцієнт паузації (у відносних одиницях)		
	Британська Колумбія	Саскачеван	Острів Принца Едуарда
Чоловіки	1,18	1,20	1,25
Жінки	1,19	1,22	1,23
Середнє по групі	1,17	1,21	1,24

паузальної насиченості становить 1,18 відн. од., із Саскачевана – 1,20 відн. од., тоді як коефіцієнт паузації в жінок із тих самих регіонів становить 1,19 відн. од. і 1,22 відн. од. відповідно.

Показники середньопаузальної тривалості наведено в таблиці 3.

Дослідження середньопаузальної тривалості в територіальних групах (таблиця 3) показало, що найменша паузальна тривалість характерна для інформантів із Британської Колумбії (455 мс). Найбільша паузальна тривалість зафіксована в мовленні мешканців острова Принца Едуарда (523 мс). Найбільш збалансованим є мовлення мешканців Саскачевану (497 мс – чоловіки та 5018 мс – жінки), найменш збалансованим виявилось мовлення мешканців Британської Колумбії (жінки – 461 мс, чоловіки – 449 мс).

Показники середньопаузальної тривалості в гендерних групах проявляють значну варіативність. Усі досліджувані паузи класифіковано так:

- надкоротка пауза – до 200 мс;
- коротка пауза – від 201 до 500 мс;
- середня пауза – від 501 до 800 мс;
- тривала пауза – від 801 до 1200 мс;
- надтривала пауза – більше за 1200 мс.

У таблиці 4 представлено результати дослідження видів пауз у мовленні досліджуваних територіальних груп інформантів.

Аналіз видів пауз у мовленні мешканців трьох регіонів Канади продемонстрував паузальну збалансованість мовлення. Усі види пауз представлено в досліджуваному матеріалі, і всі вони мають відносно рівне відсоткове співвідношення, за винятком надтривалих пауз, відсоток уживання яких у всіх групах становить у середньому 8%. Надтривалі паузи зазвичай уживаються наприкінці висловлювань або

цілого абзацу. Але в квазіспонтанному мовленні вони є рекурентними й усередині висловлювань. Частотність надтривалих пауз зафіксована в мовленні інформантів з острова Принца Едуарда (12%) і провінції Саскачеван (4%). Надкороткі паузи здебільшого вживаються інформантами з провінції Британська Колумбія (28%). Короткі й середні паузи виявилися найрекурентнішими в мовленні інформантів усіх трьох регіонів: частотнішими вони є в мовленні представників із Британської Колумбії (35%), Саскачеван (29%). Середні паузи переважають у мовленні мешканців провінції Саскачеван (37%) та острова Принца Едуарда (31%).

Досліджуваний квазіспонтанний матеріал із мовлення 6 інформантів із трьох регіонів Канади дав змогу встановити такий параметр паузації, як заповнені й незаповнені паузи, що є неодмінним складником спонтанного або квазіспонтанного мовлення.

Отримані результати свідчать про те, що найвищі показники в уживанні заповненої паузи належать мешканцям провінції Саскачеван та острова Принца Едуарда, як чоловікам, так і жінкам. Найменші показники зафіксовано в мовленні інформантів із провінції Британська Колумбія (рис. 1).

Висновки. Отримані в процесі інструментального дослідження результати дали змогу виявити варіативні темпоральні характеристики, зумовлені інтегративною дією як територіальних чинників, так і гендерних. Отже, темпоральні характеристики мовлення можна вважати одним із ознакових параметрів ідентифікації соціально-територіальних типів канадської вимови, а в більш широкому аспекті темп мовлення може бути маркером територіальної належності мовця.

Таблиця 3

Середньопаузальна тривалість у мовленні інформантів трьох регіонів Канади

Інформанти	Середньопаузальна тривалість (у мс)		
	Британська Колумбія	Саскачеван	Острів Принца Едуарда
Чоловіки	449	497	524
Жінки	461	501	522
Середнє по групі	455	499	523

Таблиця 4

Види пауз у мовленні інформантів із трьох регіонів Канади (у %)

Регіон	Надкоротка	Коротка	Середня	Тривала	Надтривала
Британська Колумбія	28	33	24	15	-
Саскачеван	13	29	37	17	4
Острів Принца Едуарда	2	16	31	39	12

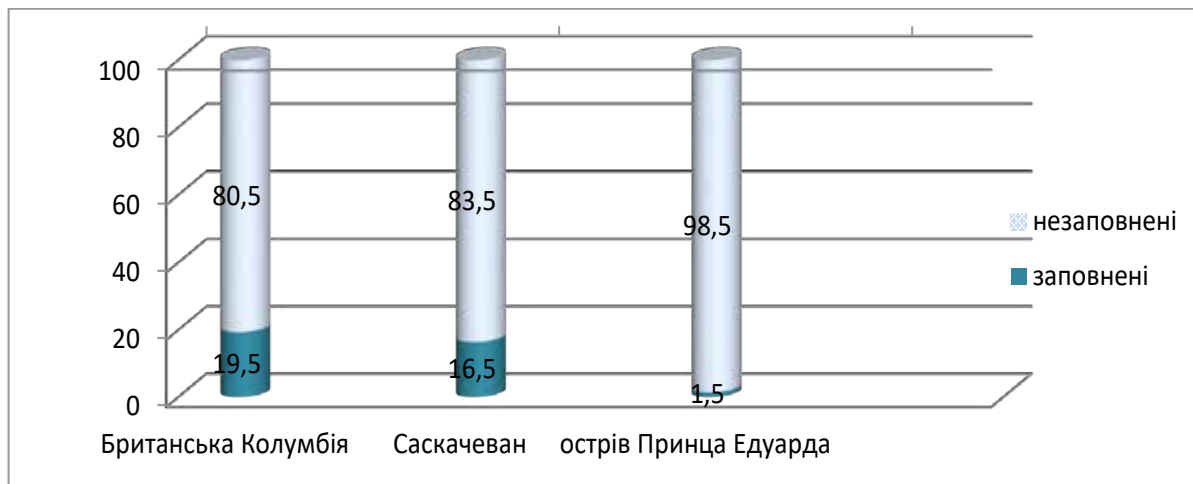

Рис. 1. Співвідношення заповнених і незаповнених пауз у мовленні представників трьох регіонів Канади

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антипова А.М. Система английской речевой интонации. Москва : Высшая школа, 1979. 131 с.
2. Быхолец Н.Н. Лексические особенности английского языка в Канаде. Киев : Наукова думка, 1988. 150 с.
3. Брозович Д. Славянские стандартные языки и сравнительный метод. *Вопросы языкознания*. 1967. № 1. С. 30–38.
4. Русавська О.О. Територіальна варіативність просодії англійського мовленні в Канаді (інструментально-фонетичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2018. 19 с.
5. Скибіна В.І. Дисемінація національної мови та проблеми лексикографії : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1998. 48 с.
6. Швейцер А.Д. Современная социолингвистика. Москва : Наука, 1977. 179 с.
7. Швейцер А.Д. К вопросу о происхождении различительных элементов американского варианта английского языка и его диалектов на фонологическом уровне. *Теория языка. Англистика. Кельтология*. Москва, 1976. С. 219–227.
8. Шевченко Т.И. Фонетика и фонология английского языка: Курс теоретической фонетики английского языка для бакалавров. Дубна : Феникс+, 2011. 256 с.
9. Partridge E., Clark J.W. *British and American English since 1900*. London : Dakers, 1951. 132 p.
10. Pratt T.K. *Canadian English. Gage Canadian Concise Dictionary*. Toronto, 2002.
11. Priestley E. L. *Canadian English. Partridge E., Clark J.W. British and American English since 1900*. L., 1951.